

punkterne ved samlingen af disse essays har da også været, at de skulle være forfattet af folk, der havde været i stand til at studere pågældende problem i marken i et længere tidsrum. Som eksempel kan fremhæves B. H. Farmers afsnit »Rainfall and Water-supply in the Dry Zone of Ceylon.« Med udførlige klimatiske tabeller og kort belyses modsætningen mellem Ceylons sydvestlige del, der vender mod monsunen, og lavlandet i nord og øst, der er mindre heldigt stillet med nedbør, samtidig med at afstrømningen under regn er stærk, hvor den krystallinske undergrund ligger nær overfladen. Meget af den tørre zone er tyndt befolket, og det er en vigtig opgave for staten i fremtiden at få mere ud af denne zone.

Iøvrigt er forfattere og emner følgende: R. W. Steel: »Some Problems of Population in British West Africa«. R. J. Harrison Church: »The Transport Pattern of British West Africa«. A. T. Grove: »Soil Erosion in Nigeria«. D. B. Mather: »Migrations in the Sudan«. V. C. R. Ford: »The Trade of Lake Victoria and its Marginal Lands«. E. Paget: »Land Use and Settlement in Jamaica«. C. A. Fisher: »The Problem of Malayan Unity in its Geographical Setting«.

C. G. Feilberg.

Lennart Arnborg: Nedre Ångermanälven. Del I: 231 kortbilag etc., 5 plancher. Del II: 247 tekstsider, 231 fotografier, 5 plancher. 30 × 21 cm. Pris ialt 60 sv. kr. Almquist & Wiksells Boktryckeri AB., Uppsala 1958.

Denne i henseende til omfang og udstyr imponerende publikation indeholder en geomorfologisk analyse af Ångermanälvens leje fra Forsmo kraftstation til elvens recente deltaområde ved Nyland. Arbejdet er udført efter anmodning fra Mellanbygdens Vattendomstol og tilsigter at klarlægge konsekvenserne af de mange reguleringer, såvel års-reguleringer som kortvarige reguleringer, man i øjeblikket bringer til udførelse ved de svenske elve, bl. a. med henblik på elvenes betingelser som lakseelvede. Analysen har især omfattet konsekvenserne for erosions- og aflejrings-fænomenerne og delvis også for de biologiske tilstande.

Som det var at vente, kan det dokumenteres, at de dybe strømrender får en tendens til udfyldning, og at tidligere tiders renvaskede erosionsflader efter reguleringen kan få en pålejring af vandrende sand. Det synes også dokumenteret, at tilfrysnings-fænomenerne og isgangen bliver påvirket af ændringerne i vandføringen.

Iagttagelsesmaterialet er meget rigt og meget detaillert. Den store samling af målinger, der er udført med megen omhu, og den

eksakte behandling af bundforholdene fremlægges i en detaljeret beskrivelse og ledsages af et værdifuldt kortmateriale. Det hidtil foreliggende er imidlertid nærmest af deskriptiv art og har form af en betænkning, men der vil utvivlsomt kunne udtrages en mængde værdifulde, systematiske videnskabelige resultater. Man må derfor med stor interesse imødesee materialets videre bearbejdelse.

Niels Nielsen.

T. W. Freeman: *Pre-famine Ireland. A study in historical geography.* Manchester University Press. 1957. 352 sider. 13 × 22 cm. 43 fig. og kort. Pris: 35 sh.

T. W. Freeman har gennem en lang årrække været knyttet til Trinity College i Dublin og til Irlands Geografiske Selskab, og hans studier over nutidens Irland er velkendte og højt vurderede. I nærværende bog har han givet et andet væsentligt bidrag til Irlands kultur-geografiske udvikling, nemlig en redegørelse for situationen forud for katastrofen 1845—52, hvorunder Irlands befolkning på grund af hungersnød, sygdom og udvandring faldt fra ca. 8,5 til ca. 6 millioner. Som bekendt var den umiddelbare årsag kartoffelsygen, men den forudgående befolknings- og erhvervsmæssige udvikling indeholdt adskillige momenter af faretruende karakter, og det er netop disse forhold, der belyses så skarpt og klart gennem Freemans nu udkomne værk.

Fra 1767—1845 voksede Irlands befolkning fra 2,5 til 8,5 millioner. Landet var meget stærkt overbefolket og ernæringsforholdene utilfredsstillende. Allerede inden 1845 var der en betydelig udvandring til Storbritannien og til oversøiske lande og en anelig sæsonvandring (1841: 60.000) til England og Skotland.

Den industrielle udvikling var utilstrækkelig til opretholdelsen af en rimelig levestandard, og landbruget var præget af en hård kamp for føden på ganske små brugsenheder, der var opstået ved en vidt-dreven opdeling i enheder af så ringe størrelse, at de ikke kunne ernære en familie. Kun en ganske fåtallig overklasse havde rimelige eller endog rige kår, medens det langt overvejende flertal levede på sultegrænsen med en diæt, der i fremtrædende grad var baseret på kartofflen, medens korn, smør og kød måtte eksporteres. I dette agrarisk prægede proletarsamfund ramte kartoffelsygen med uhyggelig styrke.

Det er ikke muligt her at give en blot nogenlunde fyldestgørende redegørelse for Freemans arbejde, men der er næppe tvivl om, at hans resultater i det store og hele er velunderbyggede og troværdige.